

ДА ПОСТРОИМ ЗАЕДНО КЪЩА – ЗАНИМАНИЕ ПО ИНТЕРЕСИ В ГРУПА ЗА ЦЕЛОДНЕВНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ДЕН

Янка Александрова Лазарова

Първо основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, Гоце Делчев

TO BUILD A HOUSE TOGETHER – INTEREST GROUP ACTIVITY FOR ALL-DAY ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL DAY

Yanka Aleksandrova Lazarova

First primary school „St. Cyril and St. Methodius“, Gotse Delchev

Abstract: The presented report offers development of activity by interests, conducted in a group for all-day organization of the educational day, 5th grade, First primary school „St. Cyril and St. Methodius“, Gotse Delchev. The topic „How to build a house together – ours group, school, society – where all the differences are being respected and feels like home“ selection is based on the specific features of the school group. The group aim is to focus the students attention to themselves and further through precised class organization provided by the teacher to reach realization of the goals is being used game working approach. „The Plot“ of the student’s group is compared to building a house. Playing consequently tree games, the students build their „house“. In the game process attention is given to the respect and tolerance based in the personality of the students. Moreover, the process of skill development of the students is being provoked through discussion regarding „National symbols“ where the aim is to build a common sense related to the social norms of behavior. Game working approach is being used as a reliable tool in order to increase the students activity in all organization forms of education and socialization.

Keywords: house, group, game, learning, respect, tolerance, rules

Проблемът за качеството и равнището на образованието зависи от състоянието на цялото общество. Децата стават личности, като усвояват обществено-историческия опит на човечеството, но в усвояването на този опит човек се развива, когато осъществява определени дейности в социалните групи, в които участва. Човек е социално същество и нуждата му от общуване, от близост с други хора е естествена предпоставка за емоционалното му и всякакво равновесие и развитие. Решаващ фактор за формирането на личността на ученика е обучението, защото то осигурява най-благоприятни условия за усвояване на културен и обществен опит. Колкото по-богати са отношенията в които личността се включва, толкова по-богати стават нейните потребности и интереси. Всеки един от нас е включен в една или повече човешки групи. Ученическата група е устойчиво образуване, което се изгражда и функционира върху основата на доминираща дейност – обучение.

За да се подобри качеството на образованието е въведена целодневна организация на учебния ден. Тя включва провеждането на задължителните учебни часове по училищния учебен план и дейности по самоподготовка, занимания по интереси и организиран отход и физическа активност. Успешната организация и протичане на тези часове е свързана с използването на разнообразни организационни форми. Тези форми могат да се обособят в две групи: такива, при които ученето се осъществява в игрова форма и такива, при които се осъществява в реална учебна дейност.

По-големите ученици (5–7 клас) посещават групите за целодневно обучение предимно за подготовка на уроците и решаване на учебни задачи. Откриването на общи начини за решаване на широк кръг от проблеми, прави учебната задача специфична форма на мислене в процеса на учебната дейност на ученика. Като решава учебна задача, ученикът извършва мисловна познавателна дейност и едновременно усвоява начини за решаване на проблеми и развива качествата на своето мислене. Важно значение за решаването на учебната задача има разбирането. Според Ст. Пеев [1] разбирането е информационен процес, при който учащите се, усвояват учебното съдържание чрез декодиране на чуждия за тях код и чрез определени поясняващи процедури достигат до състояние на яснота.

Дейностите по самоподготовка, занимания по интереси и организиран отдих и физическа активност са основни елементи при организиране на работата в групата за целодневно обучение. В часовете за самоподготовка правилно и трайно се усвоява учебният материал и се съдейства за формиране на навици за самостоятелно учене с разбиране, стимулира се любознателността и стремежа към знание. В групите за целодневно обучение ученето се разнообразява с игри. Това се случва в часовете за занимания по интереси и организиран отдих и физическа активност. Чрез дейностите, които се осъществяват в тези часове се дава възможност учениците да дадат воля на желанията си, да изразят емоциите и чувствата си. В различни ситуации децата действат спонтанно и това води до конфликти и сблъсъци между тях. Много често това се дължи на травми, предизвикани от страх, преживяна обида, несправедливост, страх от неуспехи в учебните занятия и др. Тези негативни страни в процеса на обучение, възпитание и социализация могат да се преодолеят при взаимно разбиране и внимателно и ненатрапчиво педагогическо ръководство на учителя. Той внимателно, съобразявайки се с желанията, интересите и потребностите на учениците подбира разнообразни теми, игри и дейности, които са приятни, полезни, предпочитани и не на последно място, чрез тях учениците се разтоварват и забавляват.

„Как да построим заедно къща – нашата група, училище, общество – в която всяко различие е уважавано и намира мястото си“ – това е тема на открито занятие, което е проведено в група за ЦОУД 5 клас. Темата е подбрана съобразно състава и характерните особености на групата. В групата за целодневно обучение всяко едно дете е личност, която се интегрира в нея. Групата от своя страна се интегрира в училището, а училището в обществото. Интегрирането на личността се вижда най-ясно в единството между решенията, намеренията на учениците и техните действия. Когато действията съответстват на решения и намерения, когато ученикът съзнателно се ръководи от социални норми, морални или неморални светогледни принципи, тогава неговият интегритет е висок.

Темата умишлено е избрана с атрактивно наименование, за да фокусира вниманието на учениците върху себе си и да стимулира тяхната мотивация за работа.

С избраната тема пред учениците се поставят следните цели:

- Образователни:
 - Да получат и споделят знания и умения, базирани на личния опит и преживявания.
 - Да разберат значението на думите толерантност и уважение.
- Възпитателни:
 - Да достигнат до разбирането, че всички човешки същества са различни и уникални и заслужават уважение и зачитане.
 - Да се убедят, че дори еднакви и лесни указания могат да бъдат интерпретирани по много начини от различните хора.
 - Да разберат, че правилата трябва да се спазват.
- Практико-приложни:
 - Активизиране на психическите процеси (описание, съпоставяне, сравняване, обобщаване и др.).
 - Използване на играта, като средство за учене.

Темата позволява както работа по групи, така и индивидуална работа, дава възможност за прилагане на нетрадиционни педагогически подходи, интерактивни и игрови методи. С помощта на играта учениците се развиват цялостно.

Фигура 1. Учениците слушат разказ

При правилно ръководство чрез нея се развиват всички сфери, качества и способности на личността. Игровата дейност, като желана дейност от учениците е сигурно средство за повишаване на тяхната активност във всички организационни форми на обучение. Освен това, като символ на свободата, играта може да ограничи тенденциите на учебната дейност към авторитарни отношения между учители и ученици.

Същността на практико-приложната задача е структурирана по следния начин: Уводната част започва с въвеждане на темата чрез изслушването на интересен разказ.

Разказ за жирафа и слона

В малък квартал в предградията жирафът си построи нов дом според изискванията на своето семейство. Къщата беше чудесна за жирафи, с извисени тавани и високи порти. Така добре направена бе къщата, че спечели наградата „Национален жирафски дом на годината“. Собствениците на дома бяха много горди.

Един ден жирафът, докато работеше в своето модерно ателие за дърводелство, хвърли случаен поглед през прозореца. По улицата идваше слон. „Познавам го“ – помисли си жирафът. „Работихме заедно в един комисия. Той също е отличен дърводелец. Мисля да го поканя вътре да ми види новото ателие. Може да работим заедно по някой проект“. Жиравът си подаде главата през прозореца и покани слона да влезе. Слонът много се зарадва. Беше му харесало да работи с жирафа и имаше желание да го опознае по-добре. Освен това беше чул за дърводелското ателие и искаше да го види. Той отиде до вратата на мазето и зачака тя да се отвори. „Влизай, влизай“ – каза жирафа. Но веднага се натъкна на проблем. Слонът можеше само да си подаде главата през вратата, но не и да мине през нея. „Добре, че направихме вратата с допълнително крило, та да ми влиза през нея дърводелското снаряжение“ – каза жирафът. „Само минутка и ще оправя проблема“. И той освободи резетата на допълнителното крило на вратата, за да влезе слона. Двамата познати щастливо си разказваха дърводелски истории, когато съпругата на жирафа си подаде главата от горния край на стълбата към мазето и повика съпруга си: „Телефонът, мили, шефът ти“. „Ще се обадя от кабинета си горе“ – каза жирафът на слона. „Разполагай се като у дома си, може да се позабавя малко“. Слонът се поогледа, видя недовършено изделие на стругарския тезгях в другия край на мазето и реши да го разгледа по-отблизо. Като минаваше през вратата към ателието, чу злокобно скърцане. Върна се назад и се почеса по главата. „Може би да се кача при жирафа горе“ – помисли си. Но като тръгна нагоре по стълбите, чу как започват да се пропукват. Отскочи от тях и падна назад към стената. И тя започна да се срутва. Както си стоеше слона така раздърпан и изумен, жирафът слезе по стълбите. „Какво, за Бога, става тук?“ – попита жирафът смаян. „Опитвах се да се разположа като у дома си“ – каза слонът. Жиравът се огледа. „Окей, виждам проблема. Вратата е твърде тясна. Ще трябва да те смалим. Имам тука студио за аеробика. Ако взимаш часове в него, може би ще ти свалим размера до съответния“. „Може би“ – каза слонът, не много убеден. „И стълбите са твърде слаби, за да издържат тежестта ти“ – продължи жирафът. „Ако взимаш уроци по балет, съм сигурен, че ще те научим да стъпваш леко. Наистина се надявам да го направиш. Приятно ми е да си тук“. „Може би“ – отвърна слонът. „Но, честно да ти кажа, не съм сигурен, че къща, направена за жираф, изобщо някога ще може да стане за слон, освен ако не се направят някои основни промени в нея“¹.

След изслушването на разказа на учениците се поставя въпрос, който всъщност е и темата на занятието. „Как можем да построим заедно къща – на нашата група, училище, общество – в която всяко различие е уважавано и намира мястото си?“

След уводната част, учениците са заинтересувани и са по-мотивирани за започване на същинската част. Последователно се играят 3 игри, с помощта на които се въвеждат основните стъпки (понятия), които трябва да се спазват при създаването на една ученическа група („къща“).

За да бъде стабилна една къща, тя трябва да има здрави основи. Затова първия етап при изграждането на групата е свързан с опознаването между учениците в нея. Това се осъществява с помощта на играта „Открий приликите и различията“ [3]. В процеса на откриване на прилики и различия всеки споделя своите лични качества и интереси. При изграждането на групата тези интереси не се подчиняват, а се съвместяват с интересите на групата, не се игнорират, а се създават условия за тяхното задоволяване. Не трябва да се създава негативно отношение, а внимателно приобщаване на учениците към групата, като привлекателна за тяхното цялостно и хармонично развитие.

В играта „Открий приликите и различията“ учениците се разделят на четири групи, в които са включени от 6 до 8 човека. След това всяка група получава лист с начертани на него две колони – колона Прилики и колона Различия. Дават се инструкции относно играта.

Започва същинската част на играта.

- За 5 минути, участниците обсъждат и записват приликите за всички в тяхната група.
- След това за още 5 мин. групите отбелязват кои са различията, които откриват.
- Всяка група представя откритите прилики и различия.

След представянето на всяка група се дискутира върху следните примерни въпроси:

- Кое е онова, което ни свързва? А онова, което ни прави различни?
- Кое виждаме по-лесно – приликите или различията?
- Как ни карат да се чувстваме различията, когато трябва да общуваме с някого, който е различен?

По време на дискусиата учениците разбират, че във взаимоотношенията между хората има много проблеми, които създават трудности в общуването, но това не са конфликти. Те могат да произлизат от наличието на индивидуални различия между хората, особености на темперамента и интересите. Решаваща роля при разрешаването на такива проблеми има умението за проявяване на взаимна толерантност по отношение на тези индивидуални различия, а също така и толерантност към възможностите за промяна на партньорите. Така толерантността се формира и развива в резултат на умението за съвместно съжителстване в групата за ЦОУД на комуникиращите си личности.

В заключение се изготвя един общ списък (основите на къщата) с прилики и различия на цялата група, който се поставя на видно място.

След проведената групова игра учениците разбират, че те са група от хора със своите прилики и различия. Осмислят факта, че много важно условие за изграждането, хармоничното и устойчиво съществуване на тази група е разбирането, че приликите обединяват, а към различията трябва да бъдат толерантни.

Строежът на къщата продължава с втората игра, която е „Игра за толерантност“². Участниците затварят очи и не поглеждат докато не им се каже. Подава им се лист хартия и те го сгъват на две. След това трябва да откъснат долния десен ъгъл на листа, да го сгънат отново на две, да откъснат долния ляв ъгъл на листа и да отворят очи. Всички разгръщат листа си и показват какво са получили. Листовете са нахъсани по най-различни начини. Участниците дискутират играта и се достига до извода, че дори еднакви и лесни указания могат да бъдат интерпретирани по много начини от различните хора. Често мислим, че казваме на хората нещо съвсем ясно, но те не винаги ни разбират правилно. Въпреки, че тези хора не ни разбират, ние трябва да се отнасяме с уважение към тях.

Също така учениците разбират, че летвите за уважение днес са вдигнати доста по-високо, поне за тези, които споделят виждането на Кант – а именно, че уважението се измерва с действията и постъпките, с това, което си постигнал³.

„Къщата“ е построена! Но тя все още е без покрив, а всички знаят, че къща без покрив се руши много бързо. Затова се играе третата игра. В нея се обсъжда спазването на задължителните норми и правила.

Игра номер 3 – „Открий скритите думи“

Състои се в откриване на думи между разбъркани букви. На всяка група се дава лист, на който има таблица с разбъркани букви. По редове и колони са написани думите България, знаме, герб, химн. За определено време учениците трябва да открият и обградят тези думи. След откриването на скритите думи се провежда дискусия (беседа) върху понятието „Национални символи“. Това съдейства за формиране на умения у учениците за спазване на изискваните норми за поведение: умения да си служат с усвоените термини, да изразяват отношение, да постъпват от висотата на изградената оценка на личността относно изисканото поведение. Постепенно с нарастването на уменията, действията и постъпките се автоматизират. Автоматизираните умения стават навици, а навиците прерастат в привички. Наличието на изградени навици и привички е белег за завършен етап от процеса на обучение, възпитание и социализация.

Фигура 2. Работни листове за игра №1 и №3

Изводът, до който учениците достигат от третата игра, е, че знамето, герба и химна са национални символи на България. Като такива тяхното представяне и използване задължително следва строги норми и правила. Норми и правила трябва да се спазват във всяка една институция. Прави се съпоставка и с „къщата“ – за да е здрава, устойчива и хармонична, в нея трябва да се спазват правилата.

В Заключителна част на заниманието по интереси се прави обобщение и анализ на разглежданата тема

- Учителят прави обобщение на дейностите през часа;

Фигура 3. Обобщение на дейностите

- Дискутират се основните стъпки при построяването на „къща“;
- Оpozнаване, толерантност, уважение, спазване на реда и правилата
- Учениците сами стигат до извода дали са построили красива и здрава „къща“.

Фигура 5. Построената от учениците къща

Урокът завършва с разбирането, че колкото и хубава да е на външен вид една къща, по нея винаги има какво още да се направи. Същото важи и за ученическата група. Въпреки, че всяка една личност в групата е успешно интегрирана, всички се познават и уважават, учат и играят заедно, понякога възникват проблеми.

Целите на реализираната добра педагогическа практика са постигнати. Учениците осъзнават факта, че за да има разбирателство и успехи трябва да положат известни усилия, в същото време трябва да уважават и съхраняват всичко красиво и ценно. Разбират, че за да построят здрава „къща“ трябва да се опознаят добре, да бъдат толерантни един към друг, да се уважават и най-вече да спазват реда и правилата. Освен в групата за целодневно обучение, те трябва да полагат същите усилия и в училище, семейството, обществото и т.н.

Високи резултати в процеса на обучение, възпитание и социализация се постигат при работа в часовете за ООП и РП, но заниманията в групите за ЦОУД допринасят за повишаване на качеството им, както и за интерпретиране и прилагане в практиката на вече получени и затвърдени знания. Спомагат за формиране у учениците на умения за осмисляне на свободното време и повишаване нивото на тяхната социализация, както и възпитание в толерантност, сътрудничество и стремеж към успех.

Игровата дейност, като желана дейност от учениците е сигурно средство за повишаване на тяхната активност във всички организационни форми на обучение.

Спокойно можем да кажем, че чрез използваните методи и средства в проведеното занятие ефективно са реализирани четирите основни принципа (стълба) на модерното образование: да се научим да знаем; да се научим да действваме; да се учим да живеем заедно; да се научим да бъдем себе си.

References:

1. St. Preev – Razbirane pri uchebni uslovi, VPI – Blagoevgrad, 1987 g.

(Endnotes)

1. Resursen tsentar na fondatsia S.E.G.A. Razработка na urok ot konkurs „Образование за развитие v moya chas“ po projekt „Dostap do obrazovanie za razvitie“.
2. <https://priobshti.se/article/priobshtavashta-klasna-staya/poznay-razlichiyata-uvazhavay-razlichiyata> – 10.06.2020 г.
3. <https://referatite.org/za-uvajenieto/149209/ref>. – 10.06.2020 г.